

Quid pro
cauſa ſpe-
ciali.

nam caſus occurrere poteſt, in quo propriae dice-
ceſis viſitatio poſſit vicario, aut alteri fideli, &
prudenti Chriſti Miniſtro committi, vt alteri vi-
ſitatione indigenti prouideatur: praefertim quan-
do non tota Prouincia obeunda eſt, quod mul-
torum eſſet annorum negotium, ſed diceceſis ali-
qua aut illius pars. In quo quidem etiamſi Con-
cilium Prouinciale ita iudicauerit, non debet ſine
Patroni conſenſu procedi: quia cum res inſolita
ſit, & turbellis expoſita, debet Regia auctoritas
interponi: praefertim quia Patroni officium po-
teſt à viſitatis implorari, eo quòd in exercitio Be-
neficiorum, quae per eius praefentationem acce-
pere, turbentur. Vnde in hoc grauiter peccari
poteſt, dum turbulenta iſta non cauentur reme-
dio dicto, ſed inconsiderate contenditur, vt ſcan-
dala ſcandalis expungantur; vel potiùs vt nouis
additis ſcandalis res in deterius ruant, & vulnera
augeat, quod eſſe debuerat medicina.

Aſſertio 13.
de obſer-
uatione pec-
catorum circa
cauſas ap-
pellatione
delatas.

62 Dico decimo-tertio. Archiepiſcopi In-
diarum grauiter peccare poſſunt, dum appella-
tione ad eos delatas cauſas non ſtudent delin-
gentiſſimè pettractari. Cum enim in Indiis di-
ſpenſatum circa id ſit, quod Iura praefcribunt, vt
tres eſſe conformes ſententiæ debeant ad cauſa-
rum conſolutionem, ſed duae ſufficiant, id quod à
Gregorio XIII. oportune diſpoſitum ob loco-
rum diſtantiã, cuius Bullam adducit, & explicat
Dom. Solorzanus Lib. 3. Cap. 9. valde inuigilan-
dum eſt, cum in ſecundã iſtantiã res verſatur,
quia ſi conformis ſententiã in ea ſit, non eſt vlti-
rius remedium, quo poſſit litigans reſpirare.
Quod quidem cum per vicarios communiter agi
ſoleat, in eis conſtituendis lapſus eſſe grauiffimi
poſſunt, de quo inferius, qui in Metropolitanis
deteriores erunt ob rationem dictam. Sicut ergo
ſi tertia locum haberet iſtantiã, exactior eſſet
& maturior cauſarum diſcuſſio, multorum oculis
circa eam intentis: ita in ſecundã ſic agendum,
vt vna illa duarum diligentiam complectatur.
Admonitio ſalutaris habetur in Cap. Conſuluit de
appellationibus, vbi cum decidatur in notoriis non
eſſe deferendum appellationi; ſic ſubditur: ſed
cum multa dicantur notoria, quae non ſunt, prouidere
debet, ne, quod dubium eſt, pro notorio videatur habere.

Cap. Con-
ſuluit de
appellat.

Quanta di-
ligentia et-
iam circa
notoria re-
quiratur.

Sic Alexander III. & quidem Archiepiſcopo ſcri-
bens, Toletano inquam. Si ergo in notorijs per-
ſpicacia prouidentiae requiritur; quanto illa debet
eſſe acutior, vbi de notorijs non agitur, ſed opus
eſt occultis iuris rationes per caliginem veſtigare?
& in hoc quidem duplici ſolet extremo peccari,
aut acceleratione ſcilicet nimia, aut nimia etiam
protractione; & vbi acceleratio talis eſt, quan-
tum illa recte deciſioni obſtet, quae maturam
requirit indaginem, ſatis perſpicuum eſt. Quòd
autem ſit etiam pernicioſa protractio, eſt item
compertum, quia teſtes vel moriuntur, vel reced-
dunt, quorum ratificatio neceſſaria eſt, & ipla
protractionis moleſtia litigantis cura torpeſcit,
dum augentur expenſae, & quidem deſperationis
torpor obrepat. Videant ergo haec Archiepiſcopi
Indiarum, Archiepiſcopi inquam, qui ſuo in
nomine videndi, praeferebant principatum. De
quibus dicta ſatis.

CAPVT VI.

Peculiares obligationes Indicorum
Episcoporum.

§. I.

De obligationibus circa Indorum salutem
procurandam.

63 Dico primò. Indici Epifcopi grauif-
ſimè tenentur ad Indorum ſalutem
procurandam, vnde & grauiffimè
peccant, dum ea, quae ad illam ſpectant, omit-
tunt, aut ea praefant, quibus illam conſtat impe-
diri. Conſtat ex dictis, num. 17. ex Concilio
Limenſi: nam ea totius Epifcopalis officij in
his Prouincijs potiſſima cura eſt. Hinc eſt vt gra-
uiter peccent

Aſſertio 1.
grauiffimè
peccare In-
dicorum E-
piſcopos eu-
ram Indo-
rum negle-
gentes.

1. Qui non viſitant Indorum populos: negli-
gunt enim oues, quae ad potiſſimam eorum cù-
ram ſpectant. Dum ſcilicet viſitare poſſunt, quia
aliàs obligatio ceſſat, vt ex Concilio Tridentino
conſtat ſeſſione 24. Cap. 3. de Reformatione: verbis
illis: Si legitime impediti fuerint. Videatur Dom.
Reyna vilus poſt haec ſcripta Tomo 1. de Perſe-
cuto Lib. 2. Tractat. 5. Cap. 5. Quando autem
legitime impediti cenſeri debeant, eorum eſt con-
ſcientiae relinquendum, qui rem coram Deo equã
trinitatione perpendunt.

Non viſi-
tantes, aut
viſitatores
non idoneos
deſignantes.

2. Qui cum impediti ſunt, viſitatores mittunt,
vt proprijs ipſorum commendis, non Indorum
ſpirituali, & temporali; illud enim ex hoc ordi-
nariè pender, inferuiant. Ab his enim non Chri-
ſti, ſed avaritiae miniſtris, nihil quod bono Indo-
rum cõgruar, promouetur, ſed omnia in deterius
adducuntur. Hæc aded ſunt perſpicua, vt dilu-
cidius nihil, ſicut & teneri eos ad reſtitutionem
ratione diſpendiorum, quae Indi ab his, & eo-
rum comitibus, miniſtris, & ſeruitoribus ſunt
perpeſſi.

Et Indorũ
expenſis, cũ
de idolola-
triae agitur,
ſuſtentan-
dos.

64 3. Qui cum intelligant in populis Indo-
rum idololatricae aliquas reliquias herere, viſitato-
res mittunt Indorũ expenſis ſuſtentandos. Quo-
rum enim hæc, vbi certi delinquentes non ſunt?
& vt eſſe illos conſtet, eorum ſunt tenuiffimae
facultates, nec conſcandæ illar, quandoquidem
cum iſtis de rigore iuris non agitur. Vnde pau-
cos ante dies circa hoc Regis noſtri pietas, &
zelus enituit, dum ad Prælatum quemdam, quem
tale aliquid diſpoſuiſſe, & peregiſſe cognouit,
grauiffimis verbis ſcripſit, ne tale aliquid vltiùs
moliretur, ſed perſuaſum ſibi haberet omnes ſuos
redditus, qui erant ſanè pinguiſſimi, eo in opere
juſtiſſimè ab eodem inſumendos.

Parochiam
familiari-
bus lingua
Indica re-
narrat con-
ſeruent.

4. Qui Parochias Indorum familiaribus con-
ferunt, Indicarum linguarum ignaris, quadam
ſuperficiali earum notitiã contenti. Quo malo
vix eſſe aliud maius poteſt, & circa hoc quidem
ſatis eſt Regiã prouidentia conſultum, ſi illi de-
bita executio reſponderet. Nec iuuat commune
illud eſſatum, notitiam dictam vſu facile com-
parandam. Quòd certè tolerabile eſſet, ſi non
ſuppeterent alij eo ſin genere peritiores. Sed
quod

Obligatio
inde reſti-
tutionis

Aut ſolius
linguae ti-
tulo aliàs
ineptis.

Quales
ſacri Ca-
nones re-
quirantur.

Cap. In
cunctis,
de elect.

quod vſu comparandum dicitur, vſu conſtat mi-
nimè, ita per ignorantia portas introeuntibus,
euenire. Cum enim eos animarum zelus ad of-
ficia praedicta non trahat, ſed emolumentorum
temporalium imperioſa cupiditas, poſtquam a-
depta illa non eſt, quod ignem illum caeleſtem
accendat, vt ſic ea ſuperari difficultas poſſit, quae
in addiſcendis barbaris linguis ſemper inuenitur.
Vbi praeter ingens praedictum, quod miſellis
indigenis inde contingit, obligatio etiam reſtitu-
tionis oboritur. Sic enim officia accipientes, cum
officio non faciunt ſatis, nequeunt Beneficio in-
tegrè potiri, vt eſt certiffimum in Iure & eo pe-
ritis axioma. Si ergo illi non reſtituant, vt fre-
quenter euenit, ad eos obligatio reſtitutionis
ſpectat, qui cauſam damno ſua electione dede-
runt, de quo dictum ſupra ſemel, & iterum, &
eſt omnium inconcuſſa doctrina.

65 5. Qui per aliud extremum, ob peritiam
linguarum cum alijs requiſitis ad officium Pa-
rochiale diſpenſant vitioſos homines, illiteratos, &
prauè genitos, gregibus nouellis, futuros magis
lupos quam paſtores, inhumaniter obrudentes.
Vix credi poteſt futuros aliquos ſic facientes in
gremio illo ſacratiore; ſed quia eſſe poſſunt, non
eſt documentum hoc, non meum, ſed magiſtri
ſublunioris, omittendum. Niſi, qui ſcientia, &
moribus commendatus exiſtat. Talis debet eſſe cu-
ratum Beneficium accepturus, vt exponit Ale-
xander tertius in Conſilio Lateranenſi, & ha-
betur in Cap. In cunctis, de electione. Linguae no-
titia, ſcientiae aliqua portio eſt, & aded exigua,
vt qui ea ſolã eſt praeditus, non ided ſcientiam
habere dicatur. Addendum ergo vltiùs id,
quod neceſſarium eſt, vt quis ſciens, & ſapiens
poſſit compellari: per quod vnum tantum habe-
tur futuri Parochi ornamentum. Moribus ergo
commendatus exiſtat. Cuius ſcilicet probata ſit vir-
tus, & communibus testimonijs confirmata. Ne-
que, quia Indorum Parochia eſt, circa praedicta
non inſtandum, quia & pro illorum inſtructio-
ne, adminiſtratione Sacramentorum, & multis,
quae in ipſorum gubernatione contingunt, praedi-
ctum eſt non leue doctrinae requiſitum, ex cuius
defectu errores ſatis pernicioſi committuntur.
Quod verò ad mores attinet, iam ex di-
ctis ſuperius liquet quam debeant eſſe maturi, ne
penitus prauis exemplis deſtruant, quod docen-
tes edificare contendunt. De quo & inferius cir-
ca Parochos Indorum, pro quibus etiam ſupe-
riores dotes Concilium Limenſe tertium requi-
ſiuit Actiõne 2. Cap. 31.

Indorum
querelas
non amiti-
tentes,
cum op-
portunis
animad-
verſionibus.

66 6. Qui Indos de ſuis Parochijs querelas
coram ipſis proponentes auſterè repellunt, & ad
allegata & probata ſemper prouocant, menda-
ces eos, & criminoſos compellantes: hæc enim
ratione irremediabiles fiunt eorum miſeriae, cir-
ca ea, quae à praedictis patiuntur. Fateor equi-
dem aliquando mentiri Indos, & falſa quadam
ſuis Parochijs imponere; ſed illud non niſi indu-
cti ab alijs faciunt, qui inimicitias cum eis ge-
runt; bonos namque Parochos, quos Indi erga
ſe beneuolos, & officij ſui memores experiuntur,
diligunt, & veneratione eximia proſequuntur.
Aliud ergo eſt de punitiõne, aliud de remedio
tractare, quod equidem extraiudiciali poteſt ani-
maduerſione diſponi. Quamquam & in hoc ti-

meri aliud damnum poteſt, ne ſcilicet Parochi
Indorum querelis irritati, erga illos ſe exhibeant
duriores. Vnde & hoc debet Prælatorum ſoler-
tia prouidere. Quod ſi inter Parochos, & Indos
ſibi commiſſos controuerſiae frequentes ſint, de
permutatione agendum. Neque enim ſperari
poteſt vt Indi Parochos pro remedio animarum
conſulant, & eis ſincerè per Confelſionem con-
ſcientias aperiant, & ſiquid ſuperſtitionum eſt
reliquum, eiſdem manifeſtent, quos non Patres,
ſed aduerſarios implacabiles agnoſcunt. Quòd
ſi permutatione factã in eodem agendi genere in-
emendabiles deprehendantur, remouendi procul
dubio, & vt ſibi tantum vacent, auocandi. Vt
quid enim terram occupet infructuoſa ſicilnea,
quae diu expectata vt faciat fructum, neque red-
dit, neque reddendi ſpem vllam praefert? & v-
tiam infructuoſa tantum illa, & non etiam peſ-
ſimis germinibus iniurioſa. Neque haerendum
ex eo, quòd ad titulum Indorum ordinatus, ſi
ab officio cadat, ægre ſit, quae ad ſuſtentationem
neceſſaria fuerint, habiturus; ſibi enim hoc im-
putare debet, neque enim ob vnius temporale
commodum, tot ſunt temporalia, & ſpiritualia
detrimenta in teneris Eccleſiae filiis toleranda.
Neque in Indiis Sacerdotes ita egere contingit,
vt illis neceſſaria ad vitæ ſuſtentationem deſint,
& ita cum iniuriã ſui ſtatùs cogantur mendi-
care.

67 7. Circa hoc ipſum, qui ad titulum Indo-
rum eos ordinant, qui eorum linguam ignorant
contra ſacrorum Canonum diſpoſitionem, &
praefertim contra Concilium Tridentinum ſeſ-
ſione 21. Cap. 2. Neque ſpes addiſcendi ſufficit,
ſicut neque ſpes obtinendi Beneficium, aut cer-
tus redditus ad ſuſtentationem ſufficeret, ſic com-
muni Doctõrum ſententiã comprobante. Ne-
que circa hoc credendum ſimplici alicuius, de ſe
ipſo atteſtationi, vt aliquando accidit, immò nec
multorum: ſed debet Prælatus per ſe ipſum exa-
men inſtruere peritorum miniſterio, atque et-
iam Indorum, qui an examinatum intelligant
interrogandi ſunt. Quidquid aliter agitur, fal-
laciis obnoxium niſi Vicarijs generalis talis
ſit, vt poſſit hoc ipſi conſiderenter committi.
Vnde & conſequenter peccant, qui ordina-
tos cum praedicto titulo, cum opus eſt, mi-
niſterio praedicto non addicunt, eos poenis pro-
poſitis conſtringendo, & peſſimi profectò exem-
pli res eſt, vt ſtatuit Concilium Limenſe tertium
Actiõne 2. Cap. 40. quòd Prælatus eum, qui te-
nui alicui Parochiae inferuire renuit, & propter
ea cenſuris impoſitis plures per meſes inuol-
uit, ſtatim abſolutum ob preces petentium, aut
negotiationem aliquam ad pinguem Parochiam
eligat, licet aliàs ſufficientem. Purgari illa in-
obediencia debuit, & exemplo alij ad debitum hu-
iufmodi obſequium excitandi. Dignum eſt enim, vt
quos Dei timor à malo non reuocat, Eccleſiae ſaltem
coſeruat ſeuertis diſciplinæ. Cap. Cum in cunctis, de
electiõne, §. Clerici.

Ad titu-
lum Indo-
rum ordi-
nantes eo-
rum lin-
guam non
callentes.

Aut ſeruire
in paruis
Parochijs
nolentes ad
pingues
uominan-
tes.

Cap. In
cunctis de
elect.

68 8. Qui pro adminiſtratione Sacramen-
torum iura ab Indijs Parocho ſoluenda praefcri-
bunt, quod in cauſa eſſe poteſt, vt illi ab eorum
receptione retrahantur. Quòd quidem à Con-
cilio Limenſi Tertio pro viridiſſima conſtitutione
ſancitum. Actiõne 2. Cap. 38. vbi inter alia ſic ha-
betur:

Iura ſta-
tuentes ab
Indijs Pa-
rochis ſoluen-
da ob ſa-
crorum
admini-
ſtrationem

Concilium
Lim. 3.
circa id
grauiter
prouidiſſe.

Cui non
bene à Sy-
nodo Dia-
ceſana
conuulſe.

Quid Li-
menſis, &
Paceniſis.

Permitten-
tes abſen-
tias Pato-
chorum.

betur. Ceterum de Indis iam pridem Concilium Limenſe conſtituit ac declarauit, neque pro Sacramentorum, neque pro Sacramentalium adminiſtratione, neque uero pro ſepultura cuiuſque apertione, quidquam exigi aut recipi poſſe, ſacerdote quilibet ab Indis recipiente, quadrupli poena multato. Quod ſalutare documentum Neophytorum adſcriptioni, & fidei magnopere neceſſarium, & à plerisque cum non mediocri ſcandalo illorum contemptum: hæc ſancta Synodus denno inno- uat, & quantum poteſt ſerid commendat, declarans nullas in hac parte conſuetudines tamquam laudabiles eſſe allegandas, quæ potiùs abuſus ſunt nuncupanda. Hæc Concilium Sedis Apoſtolice approbatione firmatum. Qui ergo ſtare poſſit, ut quod aded adificationi Neophytorum neceſſarium eſt, & ad fidem tantopere neceſſarium, Episcoporum ſtatu conuellant, & ſoluenda à prædictis iura in Sacramentorum adminiſtratione conſtituant? Sed in Diœceſana Synodo factum illud. Quid inde? In ea ſolus cum Parochis Episcopus ſuam cauſam agentibus, & uix alius, cuius non poſſit præualere ſuffragium. Acta in Limenſi Congregatione, quæ & Concilij nomen obtinuit, & primum omnium fuit Anno 1552. In Concilio tertio Act. 1. Cap. 1. nullius ſunt roboris declarata, quia & legitima eorum deſideratur auctoritas, & pleraque eorum in melius ſunt poſtea commutata. Quæ quidem commutatio in duobus eſt Concilijs ſequentibus, ac præſertim in tertio peracta. Si ergo Prouincialis Congregatio minus bene multa diſpoſuit, quia paucorum, & non aded expertorum, quantum res exigebant fuit: quid iam mirum ſi dicamus diœceſanum conuentum minus bene, quod diximus cenſuiſſe? In quo quidem Indici Parochi ferè ſoli, de quorum ſapientia & experientia alij iudicabunt. Contra Limenſe proſectò Concilium decerni non potuit ob firmamenta dicta: quod ſi ſecus factum, debet omnino infectum æſtimari. Conſultiùs proſectò diœceſana Synodus Limenſis, præſidente Illuſtriſſimo R. D. Bartholomæo Lobo Guerrero Lib. 3. Tit. 8. Cap. 9. & Lib. 4. Tit. 1. Cap. 7. & Paceniſis ſub Doctiſſimo Feliciano de Vega Lib. 1. Tit. 5. Cap. 19. cum prædicta Prouinciali diſpoſitione concordant, Regias pro eodem ſchedulas allegando. Poenam autem dupli ſolum diœceſana Limenſis aſſignat, idèd forte quia poena quadrupli non fuit uſu recepta.

69. Et ultimo. Qui Parochos Indorum diu à ſuis Parochiis abeſſe permittunt, licet per ſubſtitutos ſeruiant; quod quidem quam ſit iuſtitia contrarium ſatis conſtat. Et licet generaliter ita fieri debeat ob reſidentia obligationem, de quo dictum numer. 20. in Parochiis Indorum ſpeciale eſt, eò quòd Indi magis indigeant, minus enim ſe ob defectum capacitatis ad negotia animæ iuare poſſunt. Neque ſubſtitutorum ſuffectio eos releuare poteſt: non enim proprij Paſtores, ſed mercenarij ſunt, Chriſti ſententiã caſtigati. Ioan. 10. Teneriores autem partus maiori curâ Paſtoris egere quis neſcit? unde & Paſtorum Paſtor eos debet in officio continere. Sed de hoc etiam inferius; ubi de Parochiis. Quæ autem diximus licet uideantur eſſe noriſſima, nec poſſe ab aliorum & meis pariter Magiſtris Ignorari, non tacenda fuerant, quia & doctrinæ hoc requirit integritas, & quod doctrinæ non pro-

derit, prodeſſe potuit hortamento. Liceat atati aliquid, liceat experientia, liceat zelo bonum puſillorum iſtorum promouendi; idèd pergens.

§. II.

De obligationibus circa obſeruantiam Regij Patronatus.

70. Dico ſecundò. Episcopi Indiarum peccare grauiter poſſunt Regio ſe patronati contrarios exhibendo. Id conſtat. Quia Patronatus Regibus noſtris, non ex uſurpatione aliqua, ſed Pontificia eſt largitione conceſſum, ut conſtat ex Bulla Iulij ſecundi, quam adducit Dom Solorzanus Tom. 2. Lib. 3. Cap. 2. num. 10. In qua licet cenſuram aliquam, aut ſpecialem poenam aduerſantibus non imponat, ſatis tamen explicat in eo graue committi peccatum, dum ait, eum, qui contraire auſu temerario præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum incurſurum. Iurant præterea Indiarum Episcopi Regium ſe Patronatum ſeruaturos. Quia uerò Iuramentum iuxta id cadit, quod in Bulla prædicta continetur, non extenditur ad alia, ſed obligationem obſeruantia reddit ſtrictiorem, ut alias dictum. Cum etiam in ea illi tantum damnentur aduerſi, qui auſu temerario contrauerint, & attemptare præſumpſerint, non ſunt eo ſulmine cõprehenſi, qui bona ducti ratione & auctoritate non leui, in aliquid ſibi non bene uſum conſentiant, ſeruata ſemper declarationi Regiæ ſubiectione, quæ tamen non eſt cuiilibet Regio nomine Patronatum exercenti debita, ut uideretur manifeſtum. Videatur Dom. Solorzanus locutus in ſimili circa Extragauantem Inuulſe, quæ ſola damnari uideretur præſumptio, ſeu dolus, cui æquiualeat. pag. 554. 5. Pero autem llegando; In Politia. Circa quod uidentur etiam, quæ Doctores habent ſcribentes In Cap. Decernimus, de Indicijs in uerbo, Non præſumant. Et in Bullam Cœnæ, ubi uerbum dictum aliquoties occurrit, & poſtremò circa abſoluentes à caſibus in illa contentis, ubi præſumere auſum temerarium, & dolum dicere Docti Scriptores obſeruant. Videatur P. Fragolus Tom. 2. Pag. 259. num. 346. P. Palaua Parte 6. Diſput. 3. Puncto 21. num. 11. P. Sa uerbo de excommunicationibus Bullæ Cœnæ num. 19. Bonacina Part. 3. Diſputat. 1. Quæſt. 21. Puncto 1. num. 25. Poſt P. Suarium Tom. 5. in 3. partem Diſp. 21. Sect. 2. num. 105. ubi probabili titulo iuxta doctorum hominum iudicium facta, omnem ait excludere præſumptionem, & ita culpam ac poenam. Quod ergo circa Pontificia mandata omnium grauiffima licet, in caſu, de quo loquimur, licitum fore demonſtrat. Unde illi potiùs de temerario auſu, ac præſumptione damnandi, qui ſic procedentes Episcopos ſtatim temporalitatem priuatione, & naturalitatis ablatione perterrent. Quod quidem à Religioſiſſorum Regum noſtrorum mente ita alienum eſt, ut nihil magis illi contrarium poſſit cogitari.

71. Dico tertio ſi Episcopi in electione ad Beneficia non ſeruent formam à Patrono præſcriptam, non uidentur facere contra iuramentum,

Aſſertio 2.
Peccare
grauiter
Regis pa-
tronatus
contrarios.

Et qualiter
iuramenti
uoluntates.

Non ita,
qui neque
auſu teme-
rario, neque
ex præſum-
ptione pro-
cedunt.

Circa Bul-
lam Cœnæ
ſola dam-
nata præ-
ſumptio.

Aſſertio 3.
Non ſer-
uantes for-
mam in
tium,

electione
ut peccent,
uel à pec-
cato exco-
ſentur.

Iuramentum
ut obliget.

Conſuetudo
pro lege
habenda,
& illius
uis.

D. Augu-
ſtini præ-
ſentia cir-
ca illam.

Hortamē-
tum iuſta-
re.

tum; dummodo ius præſentationis illaſum ſeruent: peccant tamen contra receptam conſuetudinem; quæ à Pontificibus uideretur approbata, & peccatum eſſe graue poteſt, ſi ex eo gratis Regis offitio ſubſequatur, & turbationes illæ ac ſcandala, quæ inter illos & Proreges, ac Preſides, Gubernatoresque alios Patronatum loco Regis exercentes, ſolent ſuſcitari. Primum ex eo uideretur conſtare, quia forma electionis non eſt in Bulla Patronatus poſſita; & ita circa illam ſolent eſſe uarietates: iuramentum autem ad ſubſtantiam tantum uideretur extendi iuxta id, quod eſt à Pontifice conſtitutum. Alia enim accidentaria ſunt, & ad modum ſpectant; iuramenti autem forma non continet accidentia, & modos, & ita ad huiusmodi ſe illius obligatio non extendit. Secundum autem ex eo patet: quia Rex ita conſtitutus eſt Patronus, ut cum ampliffimâ aliunde ſibi facultate conceſſa in ordine ad ea, quæ pro Indorum conuerſione, & Chriſtianæ religionis in his partibus fundatione conducunt, ea poſſit conſtituere, quæ magis opportuna fuerit arbitratuſ. Arquiſta factum ab eò circa prouiſiones Beneficiorum, ſic etiam probante Pontificis: ergo ab eâ forma diſcedere, cum in re grauiffimâ ſit, graue eſſe peccatum poteſt. Accedit conſuetudo, quæ etiam decreto deſiciente ſufficeret, quia quando antiqua eſt, vim decreti habet, conſenſus, & iuſtitia, & operatur ut illud, quod eſt conſuetum, debeat fieri. Cap. Licet ex ſuſcepto, de foro competentis. Pro quo Cardinalis Tuſchus. lit. C. Concluſ. 959. & alij communiter: quod autem ad turbationes atinet, ſatis apparet; quantum afferat detrimentum. Certiſſima illa D. Auguſtini ſententia eſt Epit. 118. Iſta mutatio conſuetudinis etiam, quæ adiuuat uilitate, nouitate perturbat. Sic ille. Quòd ſi conſuetudo, quæ uilitate adiuuat, talis eſt, ut nouitate perturbet; quid illa faciet, quæ uilitatis nihil aſſert, & ſolum ad perturbandos animos gubernantium vim noxialem exercet, unde & aliorum perturbationes non ſine grauibus Dei offeniſis multoties ſuſcitantur. Debent ergo Episcopi circa iſta eſſe cauiffimi, tum in eo rerum genere; de quo loquimur, tum in alijs, gubernantium beneuolentiam affectantes; hæc enim Chriſtiana concordia multum ad omnia illa conferit, quæ Dei & Regis ſeruitio poſſunt opportuna & congrua paſſim accideret; & illius defectu in diaboli triumphos commutantur.

§. III.

Que congrue ſuſtentationi ſuperſunt, qualiter diſtribuire teneantur.

72. Dico quartò. Episcopi Indiarum graue conſcientiæ grauamen incurrent, ſi quod ſuſtentationi congruè ſuperſit, in Hiſpaniam mitant, nec ſtudeant pauperum neceſſitatibus ſubuenire. Res eſt clara, ſacrorum Canonum & Doctorum communi ſenſu firmata. In aſſignandâ autem congruâ portione non poteſt alia deſeruire regula, niſi quam ordinata Charitas uincitque, & lex temperantia præſcribit. Pro quo eſt grauiffima Antiocheni Concilij Cõ- Theſauri Indici Tom. II.

Aſſertio 4.
Ve peccent
peccatis in
Hiſpaniam
deſtinan-
tes.

ſtitutio Cap. 35. quæ habetur in Cap. Episcopus 12. quaſt. 1. & licet illa: Episcopus Eccleſiaſticarum rerum habeat poteſtatem ad diſpenſandum erga omnes, qui indigent, cum ſummâ reuerentiâ, & timore Dei; par- ticipet autem & ipſe, quibus indiget; ſtramem indiget, tam in ſuis, quam in fratrum, qui ab eo recipiuntur, neceſſarijs uſibus proſuturus: ita ut nulla qualibet occasione fraudentur: iuxta Sanctum Apoſtolum ſi dicentem 1. Timo 6. Habentes uictum, & uſitum, his contenti ſumus. Hæc ibi, & alia: iuxta quæ non alia, quam neceſſitatis regula debet obſeruari. Quod autem ea neceſſitas non debeat limites nimis ſtrictos habere, ex Cap. Ex his, quod immediate antecedit, euincitur: ſic enim ibi: Ex his autem quibus Episcopus indiget, ſi tamen indiget, in ſuis neceſſitates, & peregrinorum fratrum uſus & ipſe percipiat, ut nihil ei omnino poſſit deſiſſe. Hæc Gratianus ex Canonibus Apoſtolorum. Can. 41. circa quæ notabiliter Gloſſa ſic inferit: Quia de rebus Eccleſiæ non debet quis paſci, ſi habet propria. Pro quo adducit. Cap. Clericus & Cap. Paſtor 1: quaſt. 2. in quibus id manifeſtè deciſum occurrit. Sed Gloſſa ibi diuerſas adhibet expoſitiones. Primò enim ait exhortationem eſſe, non præceptum: ſed explicatio talis textibus manifeſtè contradicit. In Cap. enim Clericus ſic habetur: Qui autem bonis parentum, & opibus ſuis ſuſtentari poſſunt, ſi quod pauperum eſt accipiunt, ſacrilegium proſectò committunt, & per abuſionem talium, iudicium ſibi manducant, & bibunt. Sic ex D. Hieronymo ad S. Damascum. In Cap. Paſtor; id expreſſius uerbis illis: Nec illi: qui ſua poſſidentes, dari ſibi aliquid uolunt, ſine grandi peccato ſuo, unde pauper uicturus erat, accipiunt. Sic ex D. Proſpero, Lib. 2. de uita contemplatiua Cap. 9. Cum ergo expoſitio dicta ſuſtineri nequeat; ſic pergens dicit: uel de his loquitur, qui occasione patrimonij ampliandi quod habent, ſe à diuinis ſubſtrahunt obſequijs; quibus ſe abſentantibus dandum non eſt. Sic Gloſſa. Et poteſt eius explicatio firmari ex iis; quæ habentur in fine Cap. Paſtor. dum ſuſcipi ab Eccleſia prohibentur illi, qui in domibus parentum reſidentes, uel ſua relinquere nolentes, Eccleſiaſticis ſacculatibus paſci deſiderant. Poterant enim Clericatus allegare titulum, ut bonis Eccleſiæ paſcerentur: quem tamen Doctores ſancti uolunt minime in rebus Eccleſiæ laborantibus ſuffragari.

73. Addit & tertiam explicationem in hunc modum: uel dic de quarta pauperibus debita; quæ dari prohibetur abundantibus. Panis enim egentium eſt, ut infra 1.4.9.5. Cap. 2. In quo ſic dicitur. Panis egentium uita pauperis eſt, qui defraudat illum, homo ſanguinis eſt: qui eſundit ſanguinem, & qui fraudem facit, neceſſario fratres ſunt. Sic ibi: Eſt autem ſententia ex Scriptura deſumpta. Eccli 34. v. 27. 25. & 27. ſed extrema illius pars ex uulgata eſt corrigenda in hunc modum: Et qui fraudem facit mercenario, fratres ſunt. Sic autem non eſt ad rem, de qua agitur, nec bene eam intulit Gratianus. Eſt autem explicatio minime textibus adaptabilis, ut legenti conſtabit, & incredibile uoluiſſe Clericos, ut portio pauperibus aſſignata, quæ nullo modo ad eos pertinebat, illis ad iudicaretur; quamuis aliàs, ſi, quod uolebant, daretur ipſis, pauperibus tolleretur; quod quidem ipſi aliter interpretabantur, dicentes, in communibus bonis Eccleſiæ Clericos, eo ipſo quòd

Regula pro
congrua
ſuſtentatio-
ne.

Cap. Epi-
ſcopus 12.
quaſt. 1.

Cap. Ex
his ibid.

Gloſſa du-
plex expli-
catio, ut
præceptum
non urgeat
abſolute,
circa Cleri-
portionem.

Cap. Cle-
ricus.

Cap. Pa-
ſtor.

Tertiam aliam
eiuſdem.

Eccli 34.
v. 25. &
27.

Minime
textibus
adaptabi-
lis.